

Hoeveelheden migrerende glasaaltjes bereiken een absoluut dieptepunt

De Europese paling, *Anguilla anguilla* L., is een lange-afstand-trekvis: doorgaans brengt hij het grootste deel van zijn leven door in zoet water, en voor zijn voortplanting trekt hij naar de Sargassozee. De larven migreren tot voor de Europese kusten naar de metamorfoseren in glasaal. Deze glasaal trekt in het voorjaar onze rivieren op. Eenmaal in zoet water pigmenteren deze aaltjes en beginnen een periode van groei van verschillende jaren (continentale fase). Na deze tijd worden ze stilaan geslachtsrijp en ondergaan nogmaals een gedaanteverandering naar zilverspaling. Deze palingen trekken weg (stroomafwaartse migratie), richting paalplaats.

Doordat alle Europese palingen verondersteld worden op dezelfde plaats te paaien, behoren ze allemaal tot een en dezelfde stock. Het opvolgen van de hoeveelheid glasaal die aan de Europese rivieren opzwermt geeft bijgevolg een goed idee van de fluctuaties van de volledige stock aan palingen over het ganse verspreidingsgebied.

Afgaande op deze cijfers is er reden tot grote bezorgdheid. Al sedert het begin van de jaren tachtig zijn de hoeveelheden intrekende glasaal over gans Europa zeer sterk teruggedrongen tot enkele percenten van hetgeen vóór 1980 onze rivieren optrok. De soort wordt momenteel officieel beschouwd als zijnde buiten de biologische veiligheids grenzen.

De EG startte in 2000 een internationaal project

(het project 'Glass eel') met 15 landen, met de bedoeling de monitoring van de glasaalmigratie te standaardiseren en uit te breiden. In sommige landen zijn er belangrijke rivieren waar niets bekend is over de glasaalstocks, dit is vooral het geval voor enkele Middellandse-Zeegebieden. Maar ook voor de Schelde bestaan er geen opvolgingsgegevens over de stock. Het opstarten van monitoring wordt hier internationaal aanbevolen. Het eindrapport van het onderzoek (Dekker, 2002 momenteel in druk) omvat supranationale overzichten en een gedetailleerd actieplan voor de toekomstige monitoring van de rekrutering van glasaal.

Nationale en internationale beheersmaatregelen zijn dus dringend nodig.

In Vlaanderen poogt de glasaal de IJzer op te trekken te Nieuwpoort. Ze worden echter gestopt in hun migratiepogingen door de - meestal gesloten - sluisdeuren aan het Iepersas. Sinds 1964 worden ze bij hun migratie geholpen door ze met schepnetten af te vangen in het sas en verder stroomopwaarts uit te zetten. Hierdoor werd ook een datareeks beschikbaar waaruit men de evolutie van de stocks kan opmaken. De glasaalreeks die vanaf 1964 verkregen werd door schepnetvangsten vanop de kaai van het sas van de Iepersluis in Nieuwpoort is uiterst waardevol voor de beoordeling van het Europese palingbestand. Op Europees niveau is ze van bijzonder belang wegens de lange tijdreeks, de ongewijzigde techniek en de

betrouwbaarheid van de data. Uit de datareeks kan men opmaken dat de situatie dramatisch is, momenteel wordt maar enkele kg glasaal gevangen daar waar de jaarvangst tijdens de jaren '70 normaal enkele honderden kg bedroeg. De vangsten in 2001 en 2002 waren de laagste van de ganse reeks.

Pas verscheen een rapport dat betrekking heeft op de problematiek van glasaal in België (Belpaire, 2002). Dit rapport behandelt de glasaalproblematiek en benadrukt het internationale belang van de glasaalmonitoring in ons Vlaams meeststation te Nieuwpoort. Het beschrijft monitoringsmogelijkheden en perspectieven voor het valoriseren van de glasaal op de Schelde. Het wil een aanzet geven tot het uittekenen van een visie, gekoppeld aan een actieplan, teneinde de continuïteit van de glasaalmonitoring te garanderen en te komen tot een duurzaam glasaalbeheer voor Vlaanderen (aanvraag rapport Bart.Goossens@lin.vlaanderen.be). Het rapport 'Monitoring van de glasaalrekrutering in België' (Belpaire, 2002) kan worden aangevraagd bij:

Bart Goossens, tel.: 054-43 71 27
e-mail Bart.Goossens@lin.vlaanderen.be

Contactpersonen:
Claude Belpaire, tel.: 02-657 03 86
e-mail: Claude.Belpaire@lin.vlaanderen.be
Sven Vrielynck (Provinciale Visserijcommissie West-Vlaanderen), tel.: 050-33 62 20

ONDERZOEK NAAR HET VISBESTAND VAN HET MEER VAN ROTSELAAR

Voor de aanleg van de autosnelweg A2 (nu E314) werd eind jaren 70 te Rotselaar een zandwinningsput (10 ha) gegraven. Het meer van Rotselaar is ondertussen uitgegroeid tot een belangrijk recreatiegebied in Vlaams-Brabant. Naast een zwem- en surfzone is er ook een hengelizeone afgebakend. In 1996 werd een preliminaire visbestandopname uitgevoerd door het IBW. Teneinde een gefundeerd visserijbeheer van het meer te kunnen uitvoeren dienen echter geactualiseerde en meer gedetailleerde gegevens voorhanden te zijn. Naar aanleiding hiervan startte vanaf september 2001, op vraag van de Provinciale Visserijcommissie van Vlaams-Brabant, een studie. Deze heeft als doel een gedetailleerd overzicht te geven van het huidige visbestand in het meer door het bepalen van de populatiestructuur van de aanwezige soorten, het weergeven van de distributiepatronen van de vissen en het berekenen van de visbiomassa, via een merk- en terugvangsttechniek.

Voor de visbestandopname werden 10 afvisdagen voorzien in september en oktober 2001. Gezien de diepte van het meer (gemiddeld 8 à 9 meter) werden 3 verschillende afvismethoden (elektrisch vissen, kleuwnetten en fuiken) gebruikt. Hierdoor wordt selectief vissen op bepaalde plaatsen of op bepaalde soorten sterk verminderd.

Daar het meer een belangrijk hengelseizoen wordt het visbestand jaarlijks aangevuld met pootvissen. Tijdens de evaluatie van de visbestandopnames zal dan ook rekening gehouden met het herbepotingsbeleid.

Steunend op de aanbevelingen volgend uit dit onderzoek zal het visstandbeheer aangepast worden. Dit zal zich onder meer uiten in het aanpassen van de herbepoelingen en in het verbeteren van de infrastructuur (creëren van paaizones, optimaliseren van hengelseizoenen, ...).

Contactpersoon:
Ilse Simoens Tel.: 02-6570386
e-mail:
ilse.simoens@lin.vlaanderen.be

Figuur:
Kroeskarper (*Carrasius carrasius*)
gevangen tijdens een elektrische bemonstering op het meer van Rotselaar.

DE GIS-DATABANK DREDDIS - 'BAGGERGRONDEN IN VLAANDEREN' BESCHIKBAAR

ALS GEOLOKET

EEN PAK INFORMATIE EN EEN TECHNISCH HOOGSTANDJE

Het doel van het project 'Baggergronden in Vlaanderen' is het in kaart brengen van oude stortplaatsen voor baggerslib langs de bevaarbare waterlopen. Dit houdt in dat zowel de geografische omvang als de graad van verontreiniging van de baggergronden bepaald worden, naast een inschatting van de reële risico's van de verontreiniging. Het opmaken van een GIS-databank is één van de deelprojecten. De databank Dreddis moet de basisgegevens van dit inventarisatieprogramma zo goed mogelijk beheeren en toepassingen van de gegevens voor andere doeleinden toelaten. De databank bevat twee luiken. Enerzijds zijn er een aantal GIS-lagen en anderzijds zijn er een grote hoeveelheid analyseresultaten en terreingegevens.

Raf Lauriks ontwikkelde een complexe Mapobjects-toepassing die als geoloket op de website van OC GIS-Vlaanderen staat. Deze toepassing laat toe om de gegevens on-line te raadplegen zonder dat er specifieke programma's nodig zijn. De gegevens kunnen per terrein, per bodemprofiel of per bodemlaag geraadpleegd worden. Er zijn gegevens beschikbaar voor de Bovenschede, de Zeeschede, de Lele, de IJzer, het kanaal Gent-Costende, de Dender, de Durme en de Moervaart. De analyseresultaten van de bladstalen geven een idee van de biobeschikbaarheid van de zware metalen. Daarnaast kunnen de gegevens als shapefiles gekopieerd worden. Het geoloket werd ook voorzien van een duidelijke on-line handleiding. De databank bevat gegevens over 1200 punten waar er 3100 bodemstalen en 600 bladstalen verzameld werden. Het geoloket heeft als groot voordeel dat de gegevens snel aangepast kunnen worden aan nieuwe normen, gewijzigde omstandigheden of bijkomende analyseresultaten, en dat de gebruikers steeds over de meest recente versie kunnen beschikken.

Contactpersoon:
Bart Vandecasteele,
tel.: 054-43 71 36
e-mail:
Bart.Vandecasteele@lin.vlaanderen.be

